

Územní a sociální diferenciace češtiny

- Nářečí, slang, argot, profesní mluva

Nespisovné útvary jazyka:

- a) územní diferenciace
- b) sociální diferenciace

Územní diferenciace

Nadnářeční útvary (interdialekty)

- vznik postupným stíráním rozdílů mezi jednotlivými nářečími, zachovává jen jejich základní rysy společné pro větší území
- obecná čeština, obecná hanáština, moravská slezština, laština

Obecná čeština - nejrozšířenější nespisovný útvar jazyka, vyvíjí tlak na spisovný jazyk

Nářečí – (dialekt)

- útvar jazyka užívaný jen na určité části jazykového území
- specifické hláskotvorné, tvaroslovné, skladební aj. odchylky od spisovného jazyka
- mluví jím spíše starší generace na venkově, mladší generace ovlivněny sdělovacími prostředky
- např. chodské, valašské, hanácké

4 nářeční skupiny:

- **Česká nářečí**
  - změna *y*→*ej*: de*j*chat, do*b*rej; *é*→*i/ý*: od *tý* sympatický holky;
  - vynechávání *-l* u sloves: č*e*t, slez
  - protetické *v* na začátku slov: vokno, vorel
- **Středomoravská nářečí**
  - změna *i/i*→*e/é*: do*b*ré, str*e*c; ou→*ó*: nes*ó*, l*ó*ka
  - v rozkazovacím zp. místo *ej*→*é*: d*ě*lé
  - tvary slovesa být: já su, oni s*ó*
- **Moravskoslovenská nářečí**
  - změna ou→*ú*: m*ú*drý, l*ú*ka
  - existence slovenského měkkého *l'*
  - sloveso být: ja sem (som)
- **Slezská nářečí**
  - pouze krátké samohlásky: *vyborny*, *krava*

Sociální diferenciace

- pouze zvláštní slovní zásoba a fráze

Profesní mluva

- mluva shodná pro určitou skupinu lidí stejného povolání (zedníci, lesníci, železničáři)
- např. lékaři – *exnout* = *zemřít*, *ležák* = *pacient s dlouhodobým pobytem v nemocnici*

Slang

- mluva shodná pro určitou skupinu lidí stejného zájmu (mluva zájmových skupin)
- např. vysokoškoláci – *filda* = *filozofická fakulta*

Argot

- mluva společenské spodiny, vzniká kolektivní solidaritou a snahou utajit skutečný význam
- (zloději, narkomani, prostitutky) např. *fízl*, *love*, *snih*